دانشگاه صنعتی امیرکبیر

آزمایشگاه سیستم عامل

جلسه سوم: برنامه‌نویسی ماژول‌های هسته و آشنایی با ساختمان‌های داده در هسته

مدرس: مینا یوسف‌نژاد

ماژول‌های هسته

ماژول‌های هسته (Kernel Modules) قطعاتی از کد هستند که می‌توانند به صورت پویا به هسته سیستم‌عامل لینوکس بارگذاری و از آن تخلیه شوند. این قابلیت به توسعه‌دهندگان و مدیران سیستم اجازه می‌دهد تا قابلیت‌های جدیدی به هسته اضافه کرده یا قابلیت‌های موجود را تغییر دهند بدون نیاز به بازسازی یا راه‌اندازی مجدد هسته.

مزایای استفاده از ماژول‌ها:

- **پویایی:** امکان افزودن قابلیت‌های جدید به هسته بدون نیاز به بازسازی کل هسته.
- **بهینه‌سازی حافظه:** ماژول‌های غیرضروری می‌توانند بارگذاری نشده باقی بمانند، که مصرف حافظه را کاهش می‌دهد.
- **انعطاف‌پذیری:** توسعه‌دهندگان می‌توانند به سرعت تغییرات

چرخه زندگی ماژول‌های هسته

ماژول‌های هسته دارای چرخه زندگی مشخصی هستند که شامل مراحل زیر می‌باشد:

- کامپایل: نوشتن و کامپایل کد ماژول به فایل باینری .ko
- بارگذاری: استفاده از ابزارهایی مانند insmod یا modprobe برای بارگذاری ماژول به هسته.
- فعال‌سازی: اجرای تابع بارگذاری init ماژول.
- استفاده: ماژول در حال اجرا و ارائه قابلیت‌های خود.
- تخلیه: استفاده از ابزارهایی مانند rmmod برای تخلیه ماژول از هسته.

کدنویسی ماژول‌ها:

- تابع بارگذاری (Initialization Function) این تابع زمانی فراخوانی می‌شود که ماژول به هسته اضافه می‌شود.
- تابع تخلیه (Exit Function) این تابع زمانی فراخوانی می‌شود که ماژول از هسته خارج می‌شود.

هر ماژول هسته باید شامل هدرهای زیر باشد:

#include <linux/init.h> ← برای ماکروهای module_init و module_exit

#include <linux/module.h> ← برای تعریف ماژول‌ها

#include <linux/printk.h> ← برای استفاده از توابع پرینت

تابع بارگذاری:

این تابع هنگام بارگذاری ماژول به هسته اجرا می‌شود. در این مثال، از تابع pr_info برای چاپ پیام استفاده شده است. این تابع پیام‌ها را در بافر سابقه هسته ذخیره می‌کند.

```c
static int simple_init(void)
{
    pr_info("Module loaded\n");
    // Equivalent: printk(KERN_INFO "Module loaded\n");
    return 0; // Returning 0 indicates the module was successfully loaded
}
```

تابع تخلیه:

این تابع هنگام تخلیه ماژول از هسته اجرا می‌شود و برای انجام عملیات پاکسازی استفاده می‌گردد.

```
static void simple_exit(void)
{
    pr_info("exit module\n");
}
```

برای اینکه هسته بداند کدام توابع باید هنگام بارگذاری و تخلیه ماژول فراخوانی شوند، از ماکروهای module_init و module_exit استفاده می‌کنیم:

```
module_init(simple_init);
module_exit(simple_exit);
```

```c
#include <linux/init.h>        // For the module_init and module_exit macros
#include <linux/module.h>      // For defining modules
#include <linux/printk.h>      // For using print functions

/* This function is called when the module is loaded */
static int __init simple_init(void)
{
    pr_info("Loading simple module\n");
    return 0; // Returning 0 indicates successful loading
}

/* This function is called when the module is unloaded */
static void __exit simple_exit(void)
{
    pr_info("Unloading simple module\n");
}

/* Registering functions as entry and exit points */
module_init(simple_init);
module_exit(simple_exit);

/* Adding meta information to the module */
MODULE_LICENSE("GPL");
MODULE_DESCRIPTION("A simple module for testing");
MODULE_AUTHOR("Operating Systems Lab Group");
```

- برای مشاهده پیام‌هایی که با استفاده از pr_info یا printk ارسال شده‌اند، می‌توانید از دستور journalctl استفاده کنید.
- به عنوان مثال: مشاهده لاگ‌های ۵ دقیقه اخیر:

```
sudo journalctl --since "5 minutes ago"
```

- فیلتر کردن لاگ‌ها برای پیام‌های خاص (مثلاً پیام حذف ماژول):

```
sudo journalctl --since "5 minutes ago" | grep "Removing module "
```

Makefile

```
obj-m += simple-module.o

PWD := $(CURDIR)

all:
    make -C /lib/modules/$(shell uname -r)/build M=$(PWD) modules

clean:
    make -C /lib/modules/$(shell uname -r)/build M=$(PWD) clean
```

```
Sudo insmod simpleModule.ko
```

```
Sudo rmmod simpleModule
```

برای بارگذاری ماژول از دستور insmod استفاده کنید:

```
sudo insmod simple_module.ko
```

برای اطمینان از بارگذاری موفقیت‌آمیز، می‌توانید لاگ‌های سیستم را بررسی کنید:

```
sudo dmesg | tail
```

یا با استفاده از journalctl:

```
sudo journalctl --since "1 minute ago"
```

تخلیه ماژول از هسته:

```
sudo rmmod simple_module
```

ویژگی	لینوکس	ویندوز	macOS
نام ماژول‌ها	Kernel Modules	Kernel-Mode Drivers	Kexts (Kernel Extensions)
زبان برنامه‌نویسی	C	C و C++	C++
چارچوب توسعه	استاندارد هسته لینوکس	Windows Driver Model (WDM)	IOKit
محیط توسعه	GCC, Makefile	Microsoft Visual Studio و WDK	Xcode و KDK
مدیریت حافظه	kfree، kmalloc	MmAllocate ، MmFree	IOKit Memory Management
ابزار دیباگینگ	dmesg ،printk ، GDB	WinDbg ،Visual Studio	Console ،Xcode Debugger

ساختمان داده‌هاي هسته

```
// Define your data structure
struct myType
{
  struct rb_node nodeName; // needed to be capable to use with
                           // kernel data structure of red black trees
(rbtree.h)

  char *someData; // user defined fields
  int someOtherData;
  // ...
};
```

```
struct birthday {
int day;
int month;
int year;
struct list_head list;
}
```

list_head	ليست پيوندي دوطرفه	<linux/types.h> <linux/list.h>	مديريت process و device
rb_node, rb_root	پيادهسازي درخت قرمز-سياه	<linux/rbtree.h>	زمان بند و مديريت حافظه
hlist_head, hlist_node	ساخت hash table	<linux/hashtable.h>	مديريت اتصالات و مسيريابی در شبکه
Kfifo	ساخت يک صف FIFO	<linux/kfifo.h>	ارتباط بين فرايندها در لينوکس

درج عناصر در لیست پیوندي

```
LIST_HEAD(my_list);
```

```
struct birthday *b1;
b1 = kmalloc(sizeof(person), GFP_KERNEL);
b1->day = 2;
b1->month = 8;
b1->year = 1995;
INIT_LIST_HEAD(&b1->list);
```

```
list_add_tail(&b1->list, &my_list) // new node, head node
```

پیمایش لیست پیوندي

```
Struct birthday *current;
list_for_each_entry(current, &my_list, list) {
  // some computation with the current node
}
```